Motion
1979/80: 871

av Åke Wictorsson m. fl.

om fritid i skärgård

Fritid i skärgård

Våra skärgårdsområden utgör en omistlig tillgång för rekreation och friluftsliv för stora delar av vårt lands befolkning, inte minst den i våra stora tätorter. Skärgårdarna erbjuder en variationsrik fritidsmiljö inom relativt korta reseavstånd. Denna unika rekreationsmöjlighet har hittills i alltför stor utsträckning kommit att användas för stationär vistelse i enskilda fritidshus av befolkningsgrupper som redan tidigare haft goda förutsättningar att lösa sina rekreationsbehov.

Om skärgårdarna skall kunna fungera som goda rekreationsområden för breda folkgrupper fordras en livskraftig bygd och befolkning.

För att skärgårdsområdena i större utsträckning skall fungera som rekreationsområden även för de medborgargrupper som har begränsade ekonomiska resurser fordras en målmedveten politik där samhället medverkar i planering och utbyggnad av kollektiva kommunikationer, hamnar, turistanläggningar etc. Skärgårdens natur och miljö, liksom den bofasta befolkningens näringsliv, bör skyddas så att rekreationsutbudet styrs och leds med hänsyn tagen till dessa intressen. I fortsättningen görs ett försök att skissera en sådan politik.

Enskild fritidsbebyggelse

Stora delar av våra skärgårdsområden ingår i de kustområden som enligt den fysiska riksplaneringen skall skyddas från fortsatt utveckling av enskild fritidsbebyggelse antingen genom att tillhöra de högexploaterade områdena eller genom att ha andra skyddsvärden. Alltför stora områden är dock redan i dag för hårt belastade med enskild fritidsbebyggelse. Detta tryck kommer att öka. Ett kraftigt skydd mot fortsatt utveckling av den enskilda fritidsbebyggelsen i skärgårdsområdena måste läggas fast i den fysiska riksplaneringen. Fortsatt privatisering av skärgårdsområdena bör därför stoppas. Detta måste få som följd ett stopp för nya planer på enskild fritidsbebyggelse i skärgårdarna men också en omprövning i högexploaterade delar av de planer som fastställts och inte lett till bebyggelse.

Det är uppenbart att enskilda kommuner har svårigheter att upprätthålla en restriktiv inställning på detta område, bl. a. beroende på snäva lokala markegoistiska synpunkter men också förment viktiga sysselsätt-

ningsskäl. Uttalanden från ledamöter av den borgerliga regeringen tyder på att kommunerna inte längre, på lika självklart sätt som tidigare, kan räkna med regeringens fasta stöd vid överklaganden i dessa ärenden. Till en del bottnar denna inställning i att vi i vårt land inte utvecklat en turistpolitik i skärgårdsområdena som kan erbjuda alternativa sysselsättningsmöjligheter.

Erfarenheter från andra länder visar att en målmedveten turistpolitik har möjligheter att ge betydligt fler arbetstillfällen än vad den enskilda fritidsbebyggelsen kan erbjuda. Och dessa arbetstillfällen blir betydligt långsiktigare än vad en kort tids husbyggande kan ge.

Uthyrningsstugor

För en satsning på skärgårdarna som rekreationsområden fordras en omfattande utbyggnad av uthyrningsstugor för korttidsuthyrning. Detta är en grundläggande förutsättning för att nya grupper av människor skall få tillgång till skärgårdarnas unika rekreationsmöjligheter. Genom uppförande av uthyrningsstugor undviks också den privatisering av omfattande markområden som de enskilda fritidshusen medför. Erfarenheter visar att sysselsättningstillskottet vid en verksamhet med uthyrningsstugor är 3—4 gånger större än det som erhålls vid uppförande av enskilda fritidshus. Med hänsyn till natur och miljö bör uthyrningsstugorna erhålla en lämplig utformning. Här bör samhället aktivt vara med och utveckla lämpliga typer.

Om uthyrningsverksamheten skall få slagkraft och bredd bör stugorna uppföras både i grupp och som enskilda. Kommuner, organisationer, företag bör stimuleras att delta i denna verksamhet, liksom enskilda intressenter.

Med hänsyn till att hyresgästerna i dessa stugbyar oftast kommer från andra kommuner än värdkommunen erfordras att staten på ett annat sätt än hittills engagerar sig i uppförandet av dessa stugbyar. Naturvårdsverket är den naturliga samordnaren av denna verksamhet. Med hänsyn till att byggnadsverksamheten kan bli viktig från sysselsättningssynpunkt för speciella yrkesgrupper i glesbygden bör ett samarbete utvecklas med arbetsmarknadsstyrelsen.

Campingplatser

Campingplatser i ordnad form förekommer endast i mindre omfattning i våra skärgårdsområden och då mera på de allra största öarna och på västkusten. Detta har medfört att denna relativt billiga övernattningsform inte utnyttjas i tillräcklig omfattning samtidigt som här och

var betydande problem med "vild camping" finns. Ett problem som endast i ringa omfattning uppmärksammats är behovet av husvagnscamping i anslutning till våra skärgårdsområden. Ansvaret för anordnandet av erforderligt antal campingplatser ligger naturligen på kommunerna. De speciella problemen i skärgårdsområdet förutsätter dock att stödmöjligheterna förbättras, inte minst mot bakgrunden av att campingverksamheten är en serviceverksamhet för andra kommuners innevånare. Naturvårdsverket bör därför erhålla i uppdrag att utreda möjligheterna till en utveckling av campingverksamheten i våra skärgårdsområden.

Båtliv

En betydande del av rekreationslivet i skärgårdarna är knuten till småbåtar. Fritidsbåtutredningen har klarlagt dessa aktiviteter och framlagt förslag till åtgärder. Senare har, när det gäller registreringen av fritidsbåtar, en ny utredning verkställts. Utredningarna har ännu inte föranlett några förslag till riksdagen. Det är angeläget att beslut snarast fattas i anslutning till utredningarna, inte minst med hänsyn till den snabba ökning som sker av båtflottan och de allt svårare praktiska problem som blir en följd av detta.

Båtfolket är beroende av hamnmöjligheter, service i olika former, tillgång till affärer m. m. Båtlivets inverkan på miljön måste minskas och de sanitära kraven på båtverksamheten måste skärpas, även om betydande insatser gjorts på detta område under senare år. Men ökningen av båtlivet är så snabb och trycket på den känsliga skärgårdsmiljön allt starkare, varför ytterligare åtgärder måste vidtas.

Förslagen i utredningarna Båtliv I och II bör därför genomföras.

En plan bör upprättas för utbyggnaden av småbåtshamnar i våra skärgårdsområden. En sådan plan skulle kunna bli ett viktigt hjälpmedel i en aktiv sysselsättningspolitik. I planen bör finansieringsmöjligheterna och ekonomiseringen ägnas särskild uppmärksamhet, varvid principen bör vara att staten helt svarar för utbyggnaden av gästhamnar, medan kommunerna och i sista hand båtägarna svarar för småbåtshamnarna. Det praktiska utförandet kan sannolikt ske i stor utsträckning på kommunal nivå och i intimt samarbete med båtorganisationerna. Naturvårdsverket bör lämpligen kunna verkställa erforderlig utredning och planläggning.

Det är nödvändigt att de sanitära förhållandena för båtlivet förbättras. Framför allt gäller detta kraven på båtarna i fråga om sopor och latrin. För detta fordras bättre mottagningsförhållanden, särskilt för latrin. Naturvårdsverket bör erhålla i uppdrag att framlägga erforderliga förslag.

Övervakning och tillsyn

En intensivare rekreationsverksamhet i våra skärgårdsområden förutsätter en utbyggnad av den service, övervakning och tillsyn som är erforderlig för att trivsamma förhållanden skall råda för både bofast befolkning och rekreationssökande allmänhet. Inte minst behövs detta för att skydda natur och miljö från alltför stark förslitning liksom för att övervaka skyddet för natur- och fågelskyddsområden. I senare års budgetarbeten har naturvårdsverket begärt medel för detta, vilka inte erhållits. Det är angeläget att en sådan utbyggnad av tillsynsverksamheten snarast kommer till stånd. Riksdagen bör därför ge regeringen detta till känna.

Skärgårdarna — ett viktigt rekreationsområde

I anslutning till behandlingen av turistutredningens förslag förklarades vissa delar av våra skärgårdar som primära rekreationsområden. Stora delar fick inte denna beteckning därför att de ansågs vara för hårt exploaterade. För andra delar bedömdes inga åtgärder erforderliga. De unika tillgångar som skärgårdsområdena erbjuder med aktiviteter i vatten och på land och närhet till de stora befolkningsområdena samt det stora behovet av att utveckla rekreationsmöjligheter inom räckhåll för dessa talar starkt för att skärgårdarna i sin helhet bör ges en särställning i turistplaneringen.

Dessa möjligheter bör bl. a. utnyttjas inom ramen för det statliga glesbygdsstödet. Genom en utbyggnad av turistnäringen kan långsiktigt varaktiga sysselsättningstillfällen skapas för den bofasta skärgårdsbefolkningen. För att utveckla en riksomfattande planering bör naturvårdsverket i samarbete med berörda länsstyrelser och kommuner utarbeta en särskild plan för utbyggnaden av de turistiska anläggningarna i våra skärgårdsområden.

Finansiering

Uppenbarligen erfordras för en utbyggnad av rekreation, friluftsliv och turism i våra skärgårdsområden betydande insatser när det gäller både planering och byggande. Inom ramen för vad de samhällsekonomiska resurserna medger bör samhällets stöd framför allt inriktas på de betalningssvaga grupperna. Under överskådlig tid kan därutöver inte särskilt stora budgetmedel disponeras för dessa ändamål. En förutseende planering kan dock leda till att, i den mån sådana behov uppkommer, arbeten önskvärda från sysselsättningssynpunkt förläggs till skärgårdsområdena som avser utbyggnaden av rekreationsanläggningar. Därutöver står det klart att kostnaderna för rekreationsverksamheten bör bäras av de rekreationssökande. I detta sammanhang bör

den av fritidsbåtutredningen föreslagna båtavgiften ses. Denna bör således införas i samband med att ställning tas till utredningens övriga förslag. Även andra uppgifter kan bli aktuella.

Från samhällsekonomisk synpunkt står betydande värden att vinna i en, på bekostnad av utlandsturismen, ökande inhemsk turism. Därutöver torde möjligheterna vara stora att finna nya valutainkomster från en ökande utländsk turism i skärgårdarna, inte minst när det gäller den starkt ökande internationella fritidsbåtstrafiken.

Hemställan

Under hänvisning till vad som sagts i det föregående föreslår vi att riksdagen beslutar

1. att hos regeringen begära förslag till organisation för tillsyn och övervakning i skärgårdsområdena,
2. att hos regeringen begära att naturvårdsverket får i uppdrag att framlägga förslag om utbyggnad av sanitära mottagningsstationer i skärgårdsområdena,
3. att hos regeringen begära att naturvårdsverket får i uppdrag att tillsammans med berörda länsstyrelser och kommuner utreda och föreslå en turistplan för utbyggnad av stugbyar, campingplatser och småbåtshamnar i skärgårdsområdena.

Stockholm den 23 januari 1980

ÅKE WICTORSSON (s)
LENNART ANDERSSON (s)
SVEN LINDBERG (s)
ESSEN LINDAHL (s)
RALF LINDSTRÖM (s)
NILS HJORTH (s)
LILLY BERGANDER (s)
CHRISTER NILSSON (s)
MATS HELLSTRÖM (s)